

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัย Development of Management Learning: Transmitting Local Knowledge in Health Self-Care During Flooding Disasters.

วีรภัทร ภัทรกุล* วิปศย์กร คล้ายเกตุ** นพา ลีละศุภพงษ์***

Weeraphat Phattharakul* Wipuskorn Klai-ket** Napa Leelasuphamong***

บทคัดย่อ

อุทกภัยส่งผลกระทบต่อสภาวะสุขภาพของประชาชน ซึ่งความเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพในระยะอุทกภัยเลือนหายไป นอกจากนี้ประชาชนยังมีทัศนคติในการพึ่งพาหน่วยงานส่วนกลางมากกว่าจะพึ่งพาตนเอง ทำให้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัยในชุมชน 2) เพื่อศึกษาความต้องการและแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัยโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัยตามบริบทของชุมชน 4) เพื่อสร้างสื่อเพื่อใช้ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยแบบผสมวิธี แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะคือ 1) ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน สสำรวจปัญหาสุขภาพ ความต้องการและการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพในภาวะอุทกภัยของประชาชนในพื้นที่ประสบอุทกภัยจำนวน 702 คน และศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตามบริบท

Received: November 1, 2019

Revised: April 11, 2020

Accepted: May 12, 2020

* Corresponding Author, อาจารย์ สังกัด คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
E-mail: p__weeraphat@hotmail.com

* Corresponding Author, Instructor, Faculty of Science and Technology. Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University. E-mail: p__weeraphat@hotmail.com

** ผู้บริหาร สังกัด สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สภาการศึกษาไทย

** Administrator, Office of Policy and Strategy, Thai Red Cross Society.

*** อาจารย์ สังกัด คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

*** Instructor, Faculty of Science and Technology. Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University.

ชุมชน และลักษณะของสื่อที่จะใช้ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก 2) รูปแบบการวิจัยและพัฒนาประชากรในการวิจัย คือ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการตรวจสอบแนวทางกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น และประชาชนที่อยู่ในตำบลกบเจา อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 35 คน ผลการวิจัยที่สำคัญมีดังนี้ ระยะที่ 1 พบว่า ในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยานั้นมีภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการสุขภาพและเป็นที่ต้องการของประชาชน คือ 1) ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการด้านอาหาร 2) ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการด้านยารักษาโรค 3) ภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านสุขภาพ บัณฑิตที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมจัดการสุขภาพ คือ การรับรู้และการเข้าถึงความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ระยะที่ 2 แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการสุขภาพภาวะอุทกภัย ผู้วิจัยได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทชุมชนโดยคำนึงถึงความหลากหลายโดยใช้สื่อที่เข้าใจได้ง่ายและสื่อผสมประกอบกิจกรรมการเรียนรู้เน้นทักษะ ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้เพิ่มขึ้นภายหลังเข้าร่วมกิจกรรมที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และมีความพึงพอใจกับกิจกรรมอยู่ในระดับดีและมีพฤติกรรมดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัยโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับสูง

คำสำคัญ: ภูมิปัญญาท้องถิ่น การดูแลสุขภาพ อุทกภัย

Abstract

Flooding can seriously impact the health of people. Social change and current technological advances are constantly changing local knowledge in health self-care. Moreover, having a government-dependency attitude rather than self-reliance poses various health threats. The purposes of this study were to explore local knowledge in health self-care during floods in communities, to study the learning requirements and management of transmitting local knowledge in health self-care during floods, to develop learning management of transmitting local knowledge in health self-care during floods in a community context and to create media for transmitting local knowledge in health self-care during floods. There were 2 phases of the research procedure. Phase 1 used a mixed methods approach consisting of (1) qualitative research to study local knowledge in health self-care during floods by using in-depth interviews with local intellectuals and community leaders, (2) quantitative research to examine health issues, demands and usage of local knowledge in health self-care during floods affecting 702 people in affected areas, and (3) qualitative research to study the development of learning resources for transmitting local knowledge in a community context in the form of media to be used in transmitting local knowledge by using in-depth interviews. Phase 2 relied on a research and development approach developed by experts and qualified persons, and verification of the learning management building process. The results of the study

were as follows: the results of Phase 1 found that sought-after local knowledge in health management in Phra Nakhon Si Ayutthaya province consisted of (1) local knowledge in food management, (2) local knowledge in medicine management, and (3) local knowledge in sanitation and waste management. The factors that affected the behavior of health management were recognition and accessibility of local knowledge. The results of Phase 2 of learning management to encourage people to use local knowledge in health self-care during floods, the researcher developed learning activities that were in accordance with the community context and diversity by using comprehensible media communication. Participants' knowledge after activities increased and was statistically significant at the 0.01 level. Participants had a good level of satisfaction with activities and displayed health care behaviors during the flood situation by using local knowledge at a high level.

Keywords: local knowledge, health self-care, flood

ที่มาและความสำคัญของการวิจัย

อุทกภัยเป็นภัยพิบัติทางธรรมชาติที่ประเทศไทยนั้นมีโอกาสที่จะประสบเหตุได้บ่อยครั้ง และมีผลกระทบต่อประชาชนจำนวนมาก ทั้งการสูญเสียทรัพย์สิน ที่อยู่อาศัยถูกทำลาย สภาพแวดล้อม ที่ดินทำการเกษตรเปลี่ยนแปลงหรือถูกทำลายเสียหายเป็นวงกว้าง ผลกระทบความเจ็บป่วยทางร่างกาย จิตใจของผู้ที่ประสบภัย แม้กระทั่งการเสียชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ประชาชนจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ที่จะเผชิญกับอุทกภัย เพื่อเตรียมตัวรับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น เมื่อศึกษาข้อมูลในอดีตพบว่า ประเทศไทยมีการเกิดอุทกภัยมาโดยตลอดโดยเฉพาะเขตรอบลุ่มแม่น้ำภาคกลาง จนกระทั่งสั่งสมเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการเตรียมการรับมือ การจัดการในระยะอุทกภัย และการฟื้นฟูภายหลังอุทกภัยผ่านพ้นไป ในการศึกษาข้อมูลนำร่องของผู้วิจัยพบว่า ในอดีตมีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นพึ่งตนเองในการแก้ไขปัญหาสุขภาพที่พบ

บ่อยในชุมชน จากการศึกษาข้อมูลการศึกษาภูมิปัญญาสุขภาพในชุมชนในภาวะอุทกภัยของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา¹ พบว่า การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในภาวะอุทกภัยที่ทำให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองและจัดการกับสุขภาพของชุมชนได้มี 4 ด้าน คือ การจัดการด้านอาหาร ด้านการออกกำลังกาย ด้านการป้องกันความเสี่ยง และอันตรายทางสุขภาพ และด้านการจัดการกับความเครียด

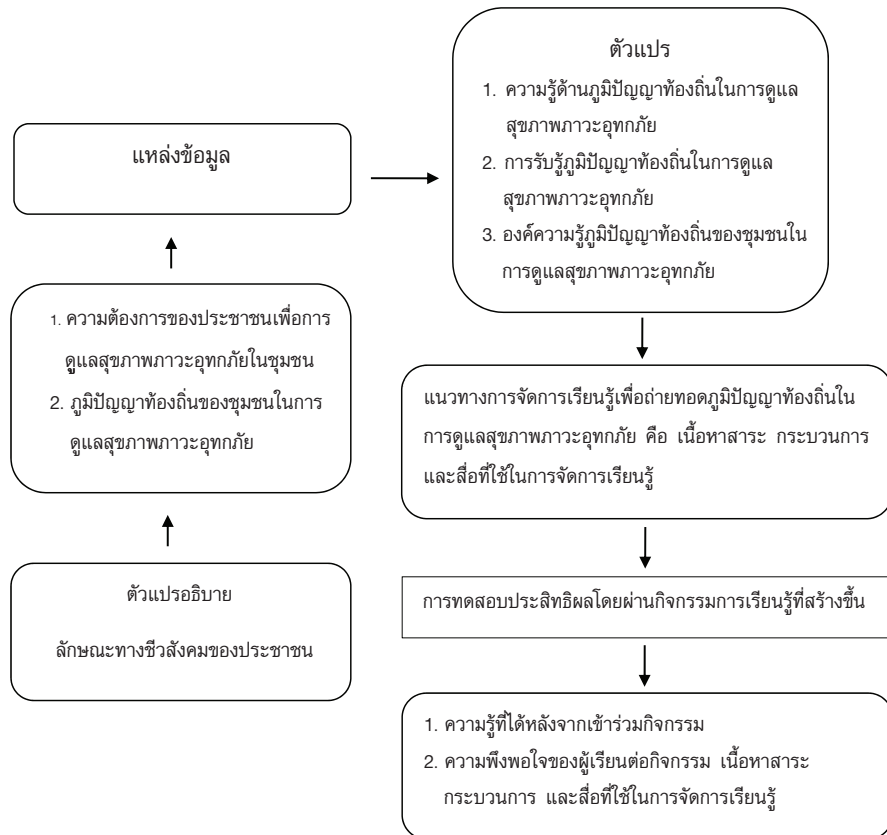
จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีหลายชุมชนที่ประสบอุทกภัยเกือบทุกปี และมีภูมิปัญญาในการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัย รวมทั้งมีความร่วมมือจากชุมชนที่จะสามารถพัฒนาองค์ความรู้ในการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัยโดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่น ร่วมกับการบูรณาการกับการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีในปัจจุบันเพื่อแก้ไขปัญหาสุขภาพของชุมชนในท้องถิ่นได้ แต่ปัจจุบันคนไทย สังคมไทยยึดติดกับกระแสการบริโภคนิยม ไม่เห็นคุณค่าทาง

วัฒนธรรม ประเพณี อันดีงามทางภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาติ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลต่อทรัพยากรมนุษย์และทุนทางปัญญา จำเป็นจะต้องมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเพื่อที่จะได้สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การเรียนรู้จึงควรเป็นลักษณะของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากข้อมูลเบื้องต้นพบว่า การประสบปัญหาทางสุขภาพในภาวะอุทกภัยประกอบกับความเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในปัจจุบัน ทำให้การคำนึงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านี้เลือนหายไปจากชุมชนและประชาชนรุ่นใหม่มีทัศนคติในการพึ่งพาหน่วยงานส่วนกลาง

มากกว่าจะพึ่งพาตนเอง นำมาสู่ปัญหาทางสุขภาพดังที่เกิดขึ้น คือ การขาดแคลนอาหาร เครื่องอุปโภค บริโภค ยารักษาโรค ฯลฯ ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำองค์ความรู้ในการวิจัยในการดูแลสุขภาพโดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัยให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นและชุมชน เพื่อการดำรงชีวิตอยู่อย่างเหมาะสมและมีส่วนร่วมในสังคมอย่างยั่งยืน และเป็นการส่งต่อองค์ความรู้ให้กับชุมชนเยาวชนรุ่นใหม่ รวมทั้งประชาชนทั่วไป เพื่อเป็นแนวทางในการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัยต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัยในชุมชน
2. เพื่อศึกษาความต้องการและแนวทางในการจัดการเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัยโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. เพื่อการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัยตามบริบทของชุมชน
4. เพื่อสร้างสื่อเพื่อใช้ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยระยะที่ 1 เพื่อศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัยในชุมชน ความต้องการและแนวทางในการจัดการเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัยโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัยในชุมชน และข้อที่ 2 เพื่อศึกษาความต้องการและแนวทางในการจัดการเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัยโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (indepth-interview) เพื่อศึกษาสืบค้นภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพ คือ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ที่มีความรู้เฉพาะและมีประสบการณ์ในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัยไม่ต่ำกว่า 30 ปี ในพื้นที่วิจัยเฉพาะในครั้งนี้ เขตอำเภอบางบาล จังหวัด

พระนครศรีอยุธยา จำนวนทั้งสิ้น 6 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ 1 ประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (indepth-interview) ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive selection) จำนวนทั้งสิ้น 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์ ไม่มีโครงสร้าง (non-structural in-depth-interview) แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐาน

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ประเด็นด้านประสบการณ์การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพในภาวะอุทกภัย

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) วิเคราะห์ประเด็นสำคัญตามที่กำหนดไว้ และสังเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มที่ 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงสำรวจ (survey) เพื่อศึกษาปัญหาสุขภาพ ความต้องการและการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพในภาวะอุทกภัยของประชาชนในพื้นที่ประสบอุทกภัย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ประสบเหตุอุทกภัยในช่วงปี พ.ศ. 2557-2559 และอาศัยถาวรอยู่ในเขตจังหวัด พื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวนทั้งสิ้น 319,258 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ 2 ประชากรที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 702 คน และทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามประเภทเลือกตอบ (check list) มีทั้งหมด 3 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ชีวสังคม ปัญหาสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ประสบอุทกภัย โรคต่าง ๆ การดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัย และความต้องการของประชาชนในการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัย

ตอนที่ 2 แบบวัดความรู้ในการดูแลสุขภาพระยะที่ประสบอุทกภัยโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามที่ประกอบด้วยข้อกระทงคำถามปลายปิด ข้อคำถามเป็นประโยคที่มีคำตอบให้เลือกตอบ 3 ระดับ คือ ใช่ ไม่ใช่ และไม่ทราบ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) พบว่า แบบวัดชุดนี้มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .761 ($\alpha=.761$) และเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (content validity) ข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 สามารถนำไปใช้ได้ ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดความรู้ด้านการดูแลสุขภาพและการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในภาวะอุทกภัยรายชื่อในทุกข้อมีค่าอยู่ระหว่าง 0.2-0.8 จึงถือว่าแบบวัดนี้นำไปใช้ได้

ตอนที่ 3 แบบวัดการได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสารในการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัย ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามเป็นลักษณะคำถามความเรียง ข้อคำถามเป็นประโยคบอกเล่าที่มีคำตอบให้เลือกตอบ 4 ระดับ คือ มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) พบว่า แบบวัดชุดนี้มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.75 ($\alpha = .748$) และเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (content validity) ข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 สามารถนำไปใช้ได้

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient)

กลุ่มที่ 3 ประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (indepth-interview) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตามบริบทชุมชน ลักษณะของสื่อที่จะใช้ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น บุคลากรที่อาศัยถาวรในพื้นที่วิจัย ได้แก่ นักวิชาการ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ทางด้านสุขภาพ ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวนทั้งสิ้น 25 คน

กลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 3 การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive selection) ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่น 17 คน เจ้าหน้าที่ด้านสุขภาพ 5 นักวิชาการ 3 คน รวมทั้งสิ้น 25 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตามบริบทชุมชน ลักษณะของสื่อที่จะใช้ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบด้วยข้อคำถามแบบอ้อนยคำตอบที่ได้ไปใช้เป็นข้อมูลประกอบเชิงบรรยาย โดยการตรวจสอบความตรง (validity) จากการเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (content validity) ข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 สามารถนำไปใช้ได้

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) วิเคราะห์ประเด็นสำคัญตามที่กำหนดไว้ และสังเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยระยะที่ 2 การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพ

สุขภาพภาวะอุทกภัย เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 คือ เพื่อการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัยตามบริบทของชุมชนและข้อที่ 4 เพื่อสร้างสื่อ เพื่อใช้ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัย โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ประชากรที่ใช้ในตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมในเชิงเนื้อหา กระบวนการกิจกรรม และการประเมินผล คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพ จำนวน 3 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นร่างกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมของกิจกรรมอีกครั้ง และได้รวบรวมข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) วิเคราะห์ประเด็นสำคัญตามที่กำหนดไว้และสังเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มที่ 2 ประชากรที่ใช้ในการทดลองนำแนวทางการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัยไปใช้ คือ ประชาชนในเขตตำบลวัดยม อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด 35 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นคู่มือแนวทางการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัยไปใช้ แบบวัดด้านความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพแบบวัดความพึงพอใจของกิจกรรมและ

แบบวัดพฤติกรรมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัย

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ในด้านความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัยของกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยสถิติ one-group experimental design pretest-posttest วิเคราะห์ข้อมูลวัดความพึงพอใจของกิจกรรมและวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัยด้วยสถิติพรรณนา ค่าเฉลี่ย ร้อยละ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยจากการวิจัยระยะที่ 1 มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัย แบ่งเป็น 3 ประเด็นหลัก คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการด้านอาหาร ภูมิปัญญาในการสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัยและสุขภาพ และการใช้สมุนไพรท้องถิ่นเพื่อแก้ปัญหาสุขภาพ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิม เป็นวิถีชีวิตชุมชนในพื้นที่ ที่ทำให้สามารถพึ่งพาตนเองได้เมื่อเกิดเหตุอุทกภัย โดยมีการเตรียมตัวด้านอาหาร การถนอมอาหารให้สามารถบริโภคได้ยาวนานที่สุด การเตรียมบ้านเรือน เครื่องมือเครื่องใช้ให้เหมาะสม และการดูแลแก้ปัญหาสุขภาพเฉพาะหน้าโดยการ ใช้สมุนไพรท้องถิ่น ถือเป็นวิถีชีวิตที่สืบเนื่องเป็นภูมิปัญญาที่ควรส่งต่อแก่ประชาชนรุ่นหลัง

ตอนที่ 2 ปัญหาสุขภาพ ความต้องการและการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพในภาวะอุทกภัยของประชาชนในพื้นที่ประสบอุทกภัย พบว่า ปัจจัยการได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสารในการ

ดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัย มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัยโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และปัจจัยชีวสังคมกับพฤติกรรมดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัยโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรด้านรายได้ การเตรียมตัวในสถานการณ์ที่ผ่านมา ผลกระทบต่อสุขภาพจิต และความต้องการในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัยโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และตัวแปรด้านระดับการศึกษา การอพยพในระยะอุทกภัยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัยโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตามบริบทชุมชน ลักษณะของสื่อที่จะใช้ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า

1. สถานการณ์อุทกภัยในพื้นที่ สภาวะสุขภาพและโรคที่เกิดขึ้นในชุมชน พบว่าระบบสาธารณสุขไม่พร้อมรองรับเท่าที่ควร มีระบบจัดการขยะที่ยังไม่เหมาะสม ประชาชนต้องการอาหารและน้ำดื่มที่สะอาด มีโรคที่เกิดขึ้นในภาวะอุทกภัย คือ โรคน้ำกัดเท้า โรคตาแดง โรคผิวหนัง โรคระบบทางเดินอาหาร เช่น ท้องเสีย อุจจาระร่วง และปัญหาทางสุขภาพจิต คือ ความเครียด ซึมเศร้าจากการเสียชีวิต สิ้น บุคคลอันเป็นที่รัก และการทะเลาะกันทั้งในครอบครัวและกับเพื่อนบ้าน รวมทั้งการกระทบกระทั่งกันในชุมชน

2. ประสบการณ์การแก้ปัญหาสุขภาพ โดยข้อมูลจากนักวิชาการ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ทาง

ด้านสุขภาพ ได้ให้ข้อเสนอแนะทางไว้ คือ 1) การจัดการด้านอาหาร ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน หมู่บ้านนี้ไม่มีปัญหาเรื่องการขาดแคลนอาหารหรือเครื่องบริโภคเมื่อเกิดเหตุอุทกภัยเนื่องจากได้มีการเตรียมการเก็บตุน ถนอมอาหาร เมื่อย่างเข้าสู่ฤดูน้ำหลาก 2) ด้านการออกกำลังกาย ในภาวะอุทกภัยปัญหาการขาดการออกกำลังกายอาจเกิดขึ้นเนื่องจากต้องนั่ง ๆ นอน ๆ อยู่บ้าน ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาความเครียดตามมาได้ ในทุกบ้านมีเรือแจวประจำบ้านสามารถใช้ในการออกกำลังกายได้ 3) การจัดการด้านความเสี่ยงและอันตรายทางสุขภาพ ในประเด็นนี้เป็นประเด็นสำคัญ เพราะเหตุอุทกภัยสามารถทำให้เกิดโรคร้าย อันตรายทางสุขภาพได้ง่ายและยารักษาไม่เพียงพอหรือไม่สามารถเข้าถึงได้ จึงควรมีการเตรียมโดยใช้สมุนไพรท้องถิ่นที่หาได้ง่ายในชุมชน

3. แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้อันชุมชนเพื่อการดูแลแก้ไขปัญหาสุขภาพในภาวะอุทกภัย พบว่า 1) การจัดเตรียมให้ความรู้โดยพัฒนาสื่อที่ประชาชนเข้าถึงง่าย เข้าใจง่าย เน้นพัฒนาทักษะในการดูแลตนเอง การเตรียมเครื่องอุปโภคบริโภค ยารักษาโรค การเตรียมบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ซึ่งหน่วยงานเจ้าภาพ ควรเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับหน่วยงานด้านสาธารณสุขและสถานศึกษา 2) วิธีการจัดการเรียนรู้แก่ชุมชน ควรทำได้โดยอาศัยกิจกรรมการจัดประชุม สภา หรือ สื่อวีดิทัศน์เพื่อกระตุ้นความสนใจ แต่เนื้อหาต้องไม่เป็นวิชาการมากนัก เน้นเห็นภาพจริงสามารถปฏิบัติได้ และควรพัฒนาเป็นสื่อออนไลน์เพื่อสามารถส่งต่อให้เยาวชนในพื้นที่ได้ 3) ภูมิปัญญาในการดูแลสุขภาพควรคำนึงถึงความสามารถจะผลิตหรือสร้างได้ง่ายไม่ผ่านกระบวนการที่หลาย

ขั้นตอนและยุ่งยาก รวมทั้งสามารถแก้ไขปัญหาสุขภาพที่มีโอกาสจะเกิดขึ้นมากที่สุด 4) ความร่วมมือจากสถานศึกษา ในการจัดประชุมโดยใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ เช่น คอมพิวเตอร์ สื่อเครื่องฉาย เครื่องขยายเสียง ฯลฯ ในหน่วยงานภาครัฐมีอยู่แล้วไม่จำเป็นต้องจัดหาเพิ่ม 5) การแก้ไขปัญหาสุขภาพ เช่น โรคต่าง ๆ ควรคำนึงถึงโรคที่เกิดขึ้นได้มากในภาวะอุทกภัย และโรคประจำตัวเรื้อรัง 6) กิจกรรมควรสั้น กระชับ และเปิดช่องให้ประชาชนได้มีปฏิสัมพันธ์แสดงความคิดเห็น เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวที่จะเรียนรู้

4. สื่อที่จะสร้างขึ้นควรเป็นวีดิทัศน์ หรือสื่อสาริต เพราะสามารถทำให้เห็นภาพเข้าใจง่าย โดยเฉพาะประชาชนในชุมชนซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคลสูง ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา ฐานะ ลักษณะทางชีวสังคม แต่สามารถพัฒนาเป็น E-book เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน และเยาวชนที่จะศึกษาและเป็นการส่งต่อความรู้วิถีชุมชน

ผลการวิจัยจากการวิจัยระยะที่ 2 มี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

หลักการและเหตุผล แสดงให้เห็นประเด็นสำคัญคือ

อุทกภัย คือ ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่ก่อให้เกิดอันตรายหรือสร้างความเสียหายในวงกว้างส่งผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม ผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชน ผลกระทบทางลบต่อสุขภาพของประชาชน ปัญหาผลภาวะจากอุทกภัย แม้ว่ามนุษย์จะไม่สามารถหลีกเลี่ยงภัยพิบัติที่เกิดจากภัยธรรมชาติได้ แต่

มนุษย์สามารถที่จะลดขนาดและความรุนแรงจากภัยพิบัติลงได้โดยเน้นการดำเนินการและบรรเทาผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากการเกิดภัยไว้ล่วงหน้าและการเตรียมพร้อมรับมือเน้นกระบวนการเสริมสร้างการรับรู้โดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่เสี่ยง

การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัย คือ การที่บุคคลตัดสินใจเกี่ยวกับการรับรู้ว่าคุณมีความสามารถที่จะดูแลและดำเนินการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาสุขภาพโดยใช้พื้นฐานจากภูมิปัญญาท้องถิ่น นำเอาวัฒนธรรมการดูแลสุขภาพของท้องถิ่นนั้น ๆ มาประยุกต์ใช้ในตามสถานการณ์โดยการพึ่งพาตนเอง ก่อให้เกิดผลกระทบทางที่ดีต่อสุขภาพในภาวะอุทกภัยได้ ในการศึกษาประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าในแต่ละพื้นที่มีองค์ความรู้ท้องถิ่นที่จะสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อดูแลและป้องกันอันตรายทางสุขภาพได้

ความสำคัญความรู้ การรับรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัยโดยภูมิปัญญาท้องถิ่น ศักยภาพของชุมชน ทูตทางสังคมตามบริบทของชุมชน คือ การจัดการสุขภาพโดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนในชุมชนความร่วมมือของผู้นำชุมชน แกนนำ และเจ้าหน้าที่ในทุกภาคส่วน ผลิตภูมิปัญญาวัฒนธรรมท้องถิ่นนำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้ สามารถจัดสรรทรัพยากรชุมชน เพื่อใช้แก้ปัญหาและดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัย โดยกระบวนการรับรู้ร่วมกันซึ่งนำไปสู่ทักษะการปฏิบัติในภาวะที่ฉุกเฉินได้

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่มีความสามารถมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัย

2. ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นภาวะอุทกภัย

คุณสมบัติเบื้องต้นของผู้เข้าร่วมกิจกรรม มีดังนี้

1. เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีแนวโน้มสูงในการเกิดอุทกภัยหรือประสบเหตุอุทกภัยซ้ำซาก

2. บุคลากรในหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องภายในชุมชนพื้นที่ที่ประสบเหตุอุทกภัย

เนื้อหา

เนื้อหาจะประกอบด้วย การเตรียมรับมือกับอุทกภัย และการแก้ปัญหาสุขภาพในภาวะอุทกภัย โดยอาศัยองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเนื้อหาในกิจกรรมมาจากความต้องการของประชาชนในพื้นที่จากข้อมูลการวิจัยในระยะที่ 1 คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการด้านอาหารภาวะอุทกภัย ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการด้านยารักษาโรคภาวะอุทกภัย และภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านสุขภาพที่พักอาศัยภาวะอุทกภัย

สื่อการเรียนรู้ ประกอบด้วยเอกสาร สื่อวัสดุ และสื่อประสม (multimedia) ตามเนื้อหาในกิจกรรมการเรียนรู้

แนวทางและวิธีการ เน้นการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เข้าร่วมเป็นศูนย์กลาง ที่ผู้ร่วมจะมีความสุขจากการได้เรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการและเห็นว่าเป็นประโยชน์อย่างแท้จริง ได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ได้ฝึกปฏิบัติจริง และได้เรียนรู้วิธีการที่จะแสวงหาความรู้และประสบการณ์ในการที่จะพัฒนาพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองต่อไป รวมทั้งได้สร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้จาก

ประสบการณ์ด้านการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัย

การวัดสัมฤทธิ์ผล เน้นการวัดและประเมินตามสภาพจริงของผู้เข้ารับการอบรมทั้งรายกลุ่มและรายบุคคล

วิทยากรดำเนินกิจกรรม เป็นนักวิชาการด้านสุขภาพหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ครู อาจารย์ ด้านสุขภาพหรือผู้นำสุขภาพในชุมชน

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัย พบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนความรู้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ ความพึงพอใจในแต่ละด้านของกิจกรรมการเรียนรู้นั้นค่าส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ที่ดีและดีมาก และพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นภาวะอุทกภัยอยู่ในระดับสูง

การอภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัยในชุมชนในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นั้น คณะผู้วิจัยได้ค้นพบภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการสุขภาพที่สามารถจัดกลุ่มได้ 3 ประเภท คือ 1) ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการด้านอาหารภาวะอุทกภัย 2) ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการด้านยารักษาโรคภาวะอุทกภัย 3) ภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านสุขภาพที่พักอาศัยภาวะอุทกภัย ซึ่งถือว่าเป็นการรวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อใช้แก้ไขปัญหาและดูแลสุขภาพ อาจสามารถนำมาใช้ในการบริหารจัดการสุขภาพในภาวะอุทกภัย ซึ่งสอดคล้องกับเกรแฮมและสเปนนิมาน (Graham & Spennemann)² ได้พัฒนารูปแบบมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อการจัดการเหตุฉุกเฉินภาวะเหตุภัยพิบัติทางธรรมชาติ

พบว่า ในทุกชุมชนจะมีการส่งสมทางวัฒนธรรมในการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติ ชุมชนที่มีวัฒนธรรมในการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติจะสามารถแก้ไขปัญหาในภาวะภัยพิบัติทางธรรมชาติได้ดี

ผลการศึกษา ความต้องการและแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัยโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการในด้านอาหาร น้ำดื่มสะอาด ยารักษาโรคและที่อยู่อาศัย ส่วนแนวทางในการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัย พบว่า ปัจจัยการได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสารในการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัย มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัย โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และปัจจัยชีวสังคมกับพฤติกรรมดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัยโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรด้านรายได้ การเตรียมตัวในสถานการณ์ที่ผ่านมา ผลกระทบต่อสุขภาพจิต และความต้องการในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัยโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และตัวแปรด้านระดับการศึกษา การอพยพในภาวะอุทกภัยความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัยโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับวิลาสลักษณ์ ชวัลลี³ ได้กล่าวว่าการรับรู้ความสามารถในตนเองจะเป็นตัวกำหนดตัวหนึ่งว่าบุคคลจะมีพฤติกรรมมีแบบแผนในการคิดและมีการตอบสนองด้านอารมณ์เมื่ออยู่ในสภาพการณ์ภัยพิบัติ หรือเหตุวิกฤติที่ต้องใช้ความพยายามสูง การรับรู้ความ

สามารถในตนจึงเป็นตัวกำหนดในพฤติกรรมมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติ

ผลการศึกษาการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัยตามบริบทของชุมชน คณะผู้วิจัยได้พัฒนาแนวทางและวิธีการ เน้นการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เข้าร่วมเป็นศูนย์กลาง ที่ผู้ร่วมจะมีความสุขจากการได้เรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการ และเห็นว่าเป็นประโยชน์อย่างแท้จริง ได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ได้ฝึกปฏิบัติจริง และได้เรียนรู้วิธีการที่จะแสวงหาความรู้และประสบการณ์ในการที่จะพัฒนาพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองต่อไป รวมทั้งได้สร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์ด้านการดูแลสุขภาพภาวะอุทกภัย สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลได้กำหนดเป็นวาระสำคัญแห่งชาติ คือ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2558-2564 คือ การพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ โดยมุ่งเน้นพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ ในระดับชาติ ระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่น และระดับชุมชน เพื่อรองรับการเผชิญภัยคุกคามทั้งด้านสาธารณภัย ภัยพิบัติขนาดใหญ่และโรคอุบัติใหม่ รวมถึงการบรรเทา ฟื้นฟูหลังภัยพิบัติทางธรรมชาติ สามารถบูรณาการและผนึกกำลังทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการภัยในเชิงรุก ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน⁴ และสอดคล้องกับศรัณยู เรือนจันทร์⁵ ได้ศึกษาการใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการสุขภาพเพื่อเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วมและดินถล่ม ในพื้นที่เสี่ยงภัยจังหวัดอุดรธานี พบว่าการเตรียมความพร้อมและวางแผนป้องกันปัญหาทั้งในระดับครัวเรือนและชุมชน และเครือข่ายการ

จัดการสุขภาพโดยร่วมมือกับองค์กร จะทำให้เมื่อเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติจะสามารถจัดการสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไป

ประยุกต์ใช้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ ผลผลิตจากงานวิจัยครั้งนี้ คือ การจัดการสุขภาพในชุมชนที่ประสบอุทกภัย ซึ่งมีรายละเอียดขั้นตอนกระบวนการ ผู้รับผิดชอบโดยหลักการของรูปแบบนี้เน้นการมีส่วนร่วมและการใช้ทรัพยากรในชุมชน จึงเป็นหน้าที่หลักของผู้นำชุมชน

กระบวนการเริ่มต้นคือ จัดประชุมร่วมกันในกลุ่มคณะแกนนำที่จะดำเนินการและสำรวจทรัพยากรในพื้นที่ ได้แก่ บุคลากร ลักษณะบริบทชุมชน เครื่องมือและอุปกรณ์ ฯลฯ และดำเนินการจัดประชุมแก่ประชาชนในพื้นที่เพื่อรับรู้และร่วมมือ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป ในการวิจัยครั้งนี้ได้เสนอการจัดการเรียนรู้เพื่อจัดการสุขภาพทางสุขภาพในชุมชนที่ประสบภาวะอุทกภัย ควรนำผลงานวิจัยไปศึกษาในบริบทชุมชนอื่น ๆ ของประเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้จัดการสุขภาพในชุมชนที่ประสบอุทกภัยตามบริบทอื่น ๆ ให้ครอบคลุม

เอกสารอ้างอิง

1. Klai-ket W. The Study of Health Self-care in Flood disaster in Phra Nakhon Si Ayutthaya. Phra Nakhon Si Ayutthaya: Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University; 2013. (in Thai)
2. Graham K, Spennemann D. Disaster management and cultural heritage: An investigation of knowledge and perceptions of New South Wales Rural Fire Service Brigade Captains. Australasian Journal of Disaster and Trauma Studies 2006;2006(1):5-31.
3. Chuawanlee W. Effects of external rewards and self-efficacy on students intrinsic motivation. Bangkok: The Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University; 1999. (in Thai)
4. Office of the National Security Council. National Security Policy of A.D. 2015-2021. Bangkok: Cabinet and Royal Gazette Publishing Office; 2015. (in Thai)
5. Rruanjan S. Health Management by Community-based Approach to Prepare for Floods and Landslides Disaster at Risk Area in Uttaradit Province. Uttaradit: Uttaradit Rajabhat University; 2013. (in Thai)